

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

MÁSODIK SEKCIÓ

SZÉL kontra MAGYARORSZÁG ÜGY

(30221/06. sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2011. június 7.

A jelen határozat az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdésében foglalt körülmények beálltával válik véglegessé. Szerkesztői változtatás alá eshet.

A Szél kontra Magyarország ügyben,

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként tartott ülésén, amelynek tagjai voltak:

Françoise Tulkens, *elnök*,
David Thór Björgvinsson,
Dragoljub Popović,
Giorgio Malinverni,
Sajó András,
Guido Raimondi,
Paulo Pinto de Albuquerque, *bírák*,

és Stanley Naismith, *hivatalvezető*,

2011. május 17-én zárt tanácskozást folytatott, amelyen az alábbi, ugyanezen időpontban elfogadott ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy, a Magyar Köztársaság ellen benyújtott kérelem (30221/06. sz.), amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló egyezmény (az „Egyezmény”) 34. cikke értelmében egy magyar állampolgár, Szél László (a „kérelmező”) 2006. május 23-án terjesztett a Bíróság elé.

2. A kérelmezőt Cech A. Budapesten működő ügyvéd képviselte. A Magyar Kormányt (a „Kormány”) Höltz L. kormányképviselő képviselte a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumból.

3. A kérelmező különösen azt állította, hogy a túlsúfolt zárkákban történt fogvatartása során embertelen és megalázó bánásmódban részesült, ami sérti az Egyezmény 3. cikkét.

4. 2010. november 18-án a Második Szekció elnöke úgy határozott, hogy értesíti a Kormányt a kérelemről. Az Egyezmény 29. cikkének 1. bekezdése alapján úgy döntött, hogy a kérelem érdemét és elfogadhatóságát együttesen vizsgálja.

A TÉNYEK**I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI**

5. A kérelmező 1965-ben született és Budapesten él.

6. A kérelmezőt a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet 2. objektumában tartották őrizetben 2003. szeptember 9. és 2005. május 30. között, végül 2006. április 20-án emberölés büntettének minősített esetében

bűnösnek találták és tizenöt évi börtönbüntetésre ítélték (ügyszám: 1.Bf.931/2005/33).

7. Ezt követően a Budapesti Fegyház és Börtön büntetés-végrehajtási intézetben tartották fogva. Ebben a börtönben összesen több mint 21 hónapig tartózkodott 8,3 m² alapterületű zárkákban (három cellatárs mellett, tehát egy főre 2,76 m² jutott), 21 hónapig 6,3 m² alapterületű zárkákban (két cellatárs mellett, tehát egy főre 3,15 m² jutott), több mint 9 hónapig egy 6,3 m² alapterületű zárkában (egyedül), valamint 9 hónapig egy 25 m² alapterületű zárkában (nyolc cellatárs mellett, tehát egy főre 3,125 m² jutott). A kérdéses időszakban a Budapesti Börtön telítettsége 150%-os volt, az országos arány 2007. októberben 132%, 2008. júliusban 122% volt.

8. A kérelmező panasza a túlszűfoeltság ellen, amelyet a fogvatartás jogszerűségéért felelős ügyészségre nyújtott be, nem vezetett eredményre. Egy hasonló panaszára reagálva a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága 2008. július 23-án kelt levelében elismerte a túlszűfoeltság problémájának létezését, de arra is rámutatott, hogy a börtönhatóságok nem tudják befolyásolni a büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartottak számát.

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 3. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

9. A kérelmező panasza szerint a Budapesti Börtön túlszűfoelt zárkáiban történő fogvatartása során embertelen és megalázó bánásmódban részesült, ami sérti az Egyezmény 3. cikkét. A 3. cikk szó szerinti idézésben:

„Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.”

10. A Kormány vitatta a panaszt.

A. Elfogadhatóság

11. A Kormány előadta, hogy a kérelmezőnek a börtönhatósághoz és a büntetés-végrehajtás felügyeletét ellátó ügyészséghez kellett volna panaszt benyújtania fogvatartása körülményeire vonatkozóan, amelyet nem tett meg, így nem merítette ki a hazai jogorvoslati lehetőségeket. A kérelmező vitatta ezt az álláspontot, benyújtva a hatóságok elé terjesztett panaszainak másolatát.

12. A Bíróság hivatkozik az Emberi Jogok Európai Bizottságának (a „Bizottság”) megállapításaira a 3. és 8. cikkek állítólagos megsértésével

összefüggésben benyújtott jogorvoslatok hatékonyságával kapcsolatban (lásd: *Sárközi kontra Magyarország*, 21967/93. sz. kérelem, a Bizottság 1997. március 6-i jelentése). Abban az ügyben a Bizottság a következőket állapította meg: „Ami a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságát illeti, gyakorlatilag a panaszok teljes felülvizsgálására jogosult. Mivel azonban kormányzati felügyelet alá tartozik, kétséges, hogy – legalábbis a gyakorlatban – függetlenül látja-e el felülvizsgálati feladatait” (121. §). A Bizottság végső soron arra a következtetésre jutott, hogy „bár az illetékes ügyészséghez fordulás lehetősége a vonatkozó jogi szövegekben bizonytalanul van megfogalmazva abban a tekintetben, hogy kötelező-e kivizsgálni az egyedi panaszokat, és hogy a kérelmező jogosult-e határozatot kapni a saját ügyében, mindezek ellenére a felügyeleti mechanizmus hatékony jogorvoslatnak bizonyult” (123. §).

A Bíróság hivatkozik továbbá arra, hogy a *Kokavec kontra Magyarország* ügyben (1999. április 20-i, 27312/95 számú határozat) a kérelmezőnek a fogva tartás feltételeire vonatkozó panasa elfogadhatatlannak minősült, mivel „a kérelmező elmulasztotta bemutatni, hogy ebben a tekintetben a magyar jog szerint számára rendelkezésre álló jogorvoslatokat kimerítette, különös tekintettel az ügyészség, vagy a rendőrség és a börtönhatóság előtti panaszeljárásokra.”

13. A jelen esetben a Bíróság megjegyzi, hogy a felek nem értenek egyet abban, hogy a kérelmező valóban élt-e ezekkel a fellebbezési lehetőségekkel. Ennek ellenére úgy ítéli meg, hogy az alábbi okból kifolyólag szükségtelen az ügyet tovább vizsgálni. A *Slawomir Musiał kontra Lengyelország* ügyben (28300/06. sz. kérelem, ECHR 2009-... (kivonatok)) nemrég kihirdetett ítéletben a következő álláspontra helyezkedett: “A Bíróság azt a tényt is szem előtt tartja, hogy a kérelmező fogvatartásának helyszínénél szolgáló büntetés-végrehajtási intézetek vezetői a releváns időszakban hivatalosan elismerték a túlszűfolttság tényét, és határozatokat hoztak a törvény által előírt egy főre jutó 3 m² követelményének csökkentésére. (...) Ilyen körülmények között nem mondható, hogy a kérelmező által helyzete javítására a büntetés-végrehajtási intézet előtt tett bármilyen kísérlet eredményes kimenetellel kecsegtetett volna” (75. §) A jelen ügyben a hatóságok elismerték, hogy a magyar börtönök túlszűfoltak és a kérdéses időszakban a Budapesti Börtön átlagosan 150%-os telítettségű volt (lásd: 7. és 8. bekezdés). Ennek következtében a Bíróság megállapítja, hogy a jelen ügy körülményei mellett a Kormány által hivatkozott jogorvoslati lehetőségek nem tudták biztosítani a kérelmező panaszának orvoslását. A fenti megfontolásokra figyelemmel a Bíróság elutasítja a Kormány előzetes kifogását a jogorvoslati lehetőségek kimerítésének hiányára vonatkozóan. A Bíróság azt is figyelembe veszi, hogy a jelen panasz az Egyezmény 35. cikkének 3. szakasza értelmében nem minősül nyilvánvalóan alaptalannak, és más jogalap sincs az elfogadhatóság elutasítására, ezért a kérelmet elfogadhatónak nyilvánítja.

B. Érdem

14. A Kormány előadta, hogy a kérelmező Budapesti Börtönben történt fogvatartásának körülményei által – a rendelkezésre álló alapterülettől függetlenül – nem részesült embertelen vagy megalázó bánásmódban, mivel a zárkák tiszták és jól karbantartottak voltak, megfelelő világítással és szellőzéssel rendelkeztek, továbbá a kérelmező napjainak csak egy részét töltötte bennük, hiszen zárkán kívüli munkát kellett ellátnia. A kérelmező vitatta ezt az álláspontot hangsúlyozva, hogy minden olyan zárkában, amelyben elhelyezésre került, a túlsúfoltságon kívül még a WC-k is csak egy függönnyel voltak leválasztva, ami nem biztosította az elvárható intimitást.

15. Amint azt a Bíróság számos alkalommal kifejtette, az Egyezmény 3. cikke a demokratikus társadalom legalapvetőbb értékeit biztosítja. Teljes mértékben megtiltja a kínzást és az embertelen vagy megalázó bánásmódot vagy büntetést, függetlenül a körülményektől és az áldozat viselkedésétől (lásd: *Labita kontra Olaszország* [GC], 26772/95. sz. kérelem, 119. §, ECHR 2000-IV).

16. A Bíróság továbbá felidézi, hogy esetjoga szerint a kegyetlen bánásmód mértékének el kell érnie egy minimális szintet ahhoz, hogy a 3. cikkben foglaltak hatálya alá essen. Ennek a minimális szintnek a megítélése relatív; függ az adott eset valamennyi körülményétől, így a bánásmód időtartamától, fizikai és mentális hatásaitól, és egyes esetekben az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától is. Továbbá, annak megítélése, hogy egy bánásmód a 3. cikk szerinti értelemben „megalázó”-e, a Bíróság azt is figyelembe veszi, hogy annak célja az érintett személy megalázása vagy lealacsonyítása volt-e, és hogy a következményeket tekintve az a 3. cikket sértő módon károsan befolyásolta-e annak személyiségét. Az efféle szándék hiánya azonban nem feltétlenül eredményezi annak megállapítását, hogy az Egyezmény 3. cikkét nem sértették meg (lásd: *Peers kontra Görögország*, 28524/95. sz. kérelem, 67–68. és 74. §, ECHR 2001-III).

17. A Bíróság mindig következetesen hangsúlyozza, hogy az Egyezmény 3. cikkének megsértésekor általában a jogszerű bánásmód vagy büntetés bizonyos formáihoz kapcsolódóan elkerülhetetlenül megjelenő szenvedésen túlmenő további szenvedés és megalázás is történik. Azok az intézkedések, amelyek a személyt megfosztják szabadságától, gyakran járnak együtt ezzel a körülménnyel. E rendelkezéssel összhangban az Állam köteles gondoskodni arról, hogy a személy fogvatartásának körülményei megfeleljenek az emberi méltóság tiszteletben tartásának; az intézkedés végrehajtásának módja és formája nem teszi ki a személyt a fogvatartásával elkerülhetetlenül együtt járó szenvedés szintjén túlmenő szorongásnak vagy megpróbáltatásnak; valamint a személy egészsége és jóléte – a börtöntől

elvárható mértékben – megfelelően biztosított legyen (lásd: *Kudla kontra Lengyelország* [GC], 30210/96. sz. kérelem, 92–94. §, ECHR 2000-XI).

18. A Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmező a Budapesti Börtönben összesen 21 hónapig tartózkodott 2,76 m², és további 21 hónapig 3,15 m² egy főre jutó alapterületű zárában, valamint 9 hónapig egy 3.125 m² egy főre jutó alapterületű zárában, valamennyi esetben olyan WC-vel, ahol a megfelelő intimitás nem volt biztosítva. A Bíróság észrevételezi ezzel szemben, hogy a Kínzás és Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőzésére Létrejött Európai Bizottság (CPT) a többszemélyes zárák esetében 4 m² egy főre jutó étletteret tart minimálisan elfogadhatónak (lásd például a magyar börtönökkel kapcsolatban a CPT-nek a Magyar Kormányhoz címzett, 2009. március 24. és április 2. közötti magyarországi látogatásáról tett jelentés 65. és 80. bekezdését). A Bíróság ezért megállapítja, hogy a Budapesti Börtönben zsúfolt körülmények között történt fogvatartása nem tartotta tiszteletben az alapvető emberi méltóságot, ezért valószínűleg károsan hatott annak testi és szellemi állapotára (lásd: *mutatis mutandis*, *Savenkovas kontra Litvánia*, 871/02. sz. kérelem, 81–82. §, 2008. november 18.). Ennek megfelelően a Bíróság arra a következtetésre jut, hogy a túlzású és nem higiénikus körülmények kimerítették az embertelen és megalázó bánásmód fogalmát, ami sérti az Egyezmény 3. cikkét.

19. Végül, annak tudatában, hogy a magyar hatóságok elismerték a magyar büntetés-végrehajtási intézetek túlzásútsága és az ebből származó elégtelen élet- és higiéniai körülmények problémájának súlyosságát (lásd: 8. és 18. bekezdés), a Bíróság úgy véli, hogy az ügyben a szükséges adminisztratív és gyakorlati lépések megtételével biztosítani kell a hatékony jogorvoslat lehetőségét. A Bíróság a hatóságoktól az elítéltek megfelelő fogvatartási körülményeinek biztosítása érdekében gyors választ vár el.

II. AZ EGYEZMÉNY EGYÉB RENDELKEZÉSEINEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

20. A kérelmező panasza szerint tévesen nyilvánították bűnösnek. Mivel a kérelmező panasza a bizonyítékok mérlegelésére és a nemzeti bíróságok előtt folyt eljárás kimenetelére vonatkozik, a Bíróság ismételten felhívja a figyelmet arra, hogy az Egyezmény 19. cikke értelmében a feladata annak biztosítása, hogy az Egyezményt aláíró felek eleget tegyenek kötelezettségvállalásaiknak. Különösképpen nem feladata, hogy a nemzeti bíróságok által állítólagosan elkövetett téves tény- vagy jogértelmezéssel foglalkozzon, kivéve, ha ezek egyúttal az Egyezmény által védett jogokat és szabadságjogokat is sértik. Továbbá, bár az Egyezmény 6. cikke garantálja a tisztességes tárgyaláshoz való jogot, semmilyen szabályt nem határoz meg a bizonyítékok elfogadhatósága vagy mérlegelése tekintetében, amik így elsősorban a nemzeti jog és a nemzeti bíróságok hatáskörébe tartoznak

(*García Ruiz kontra Spanyolország* [GC], 30544/96. sz. kérelem, 28. §, ECHR 1999-I). A jelen ügyben a Bíróság nem találta úgy, hogy a bíróságok részrehajlóan vagy más tekintetben tisztességtelenül jártak volna el. Ebből következően a kérelem ezen része az Egyezmény 35. § 3. szakasza értelmében nyilvánvalóan alaptalan, így a Bíróságnak a 35. § 4. szakasza értelmében azt el kell utasítania.

III. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

21. Az Egyezmény 41. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság - szükség esetén - igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. A károk

22. A kérelmező 185.000 EUR nem vagyoni kártérítést követelt.

23. A kormány vitatta a követelést.

24. A Bíróság úgy véli, hogy a kérelmező Budapesti Börtönben történt fogvatartásának körülményei következtében bizonyos mértékű nem vagyoni kárt szenvedett, ezért részére méltányossági alapon 12.000 EUR nem vagyoni kártérítést ítél meg.

B. Költségek és kiadások

25. A kérelmező további 3750 EUR összeget követelt a Bíróság előtt a felmerült költségek és kiadások megtérítésére. Ez a jogi képviselő 125 EUR összegű óradíjjal számolt – a benyújtott munkaóra-elszámolás szerinti – 30 óra jogi munkájának felel meg.

26. A Kormány vitatta a követelést.

27. A Bíróság esetjoga szerint a kérelmező csak annyiban jogosult költségei és kiadásai megtérítésére, amennyiben bebizonyítja, hogy azok valóságosan, szükségszerűen és ésszerű mértékben merültek fel. A jelen ügyben, tekintettel a birtokában lévő okiratokra és a fenti követelményekre, a Bíróság ésszerűnek tartja a teljes igényelt összeg megítélését.

C. Késedelmi kamat

28. A Bíróság úgy találja megfelelőnek, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális kölcsönkamatán kell alapulnia, amelyhez további három százalékpontot kell hozzáadni

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. a kérelmező fogvatartási körülményeire vonatkozó panaszt elfogadhatónak, a kérelem többi részét elfogadhatatlannak *nyilvánítja*;
2. *megállapítja*, hogy az Egyezmény 3. cikkét megsértették;
3. *megállapítja*
 - (a) hogy az alperes Államnak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. Cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, a következő összegeket kell kifizetnie magyar forintban a teljesítés időpontjában aktuális átváltási árfolyamon:
 - (i) nem vagyoni kártérítés tekintetében 12.000 EUR (tizenkétezer euró) összeget, továbbá az ezen összeget terhelő adót;
 - (ii) a költségek és kiadások tekintetében 3750 EUR (háromezer-hétszázötven euró) összeget, továbbá a kérelmezőt terhelő valamennyi adót;
 - (b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a kifizetés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után;
4. A kérelmező igazságos elégtétellel kapcsolatos további kéréseit *elutasítja*.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2011. június 7-én, a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. § 2. és 3. bekezdése értelmében.

Stanley Naismith
hivatalvezető

Françoise Tulkens
elnök